

Ristipuud, Hinni kanjon ja Kütioru järsud nõlvad, linnulauluõpe Ööbikuorus, vana tiigi harivesilikud, vesioinad ja palju muud vaatamisväärsust rikastab kevadist roheliste rattaretkete ning selle keskkonnaprogrammi.

Ent retke põhitegija on Haanja kõrgustik. Maastikuline suurvorm laiub pea võrdsetes osades läbi kolme riigi – Eesti, Läti ja Vene, kolmandik igale. Mis lausa sunnib peale, et me korraks kasvõi Lätist läbi põikame ja uurime, millisena Haanja kõrgustik jätkub seal.

Ja seda me teemegi!

„Kuidas elad, Haanjamaa?“

Vähesed meist on Haanja kõrgustiku piiritagustel aladel Lätis ja Venemaal rännanud, aga sellest on selgunud, et kõige kõrgemad tipud on meie poolsel osal. Aga kas ka ilusaimad? Ronides retke teisel päeval Lätis Korneti linnamäe

otsa, võib ise otsustada, kas see kõige ilusam on tõesti meie. Taamal paistab Eesti poole vaadates üks täiuslike piirjoontega ümar mägi nagu muna, samal ajal kui teised tipud joonistavad horisondile ebahühtlasi siksakke.

Oma nime sai Suur Munamägi kindlasti just eemalt imetlejate käest. Meie Suur Munamägi on ehk kõrgustiku kõige ilusam ja kõrgem. Sõltumata sellest, et viimasel ajal veidi kärbitud ametliku suurusega –317,2 meetrit endise 318,

1 meetri asemel. Sellest kõrguse muutumisest räägime retkel, ent siiski kauneim vaade Suurele Munamäele kuulub Lätile, Korneti linnamäele, mis on vastupidiselt meie kõrgematele kuplitele rändaja rõõmuks puudest lage.

Aga vaatame Kornetis ka lähemale. Mäe jalamil märkame väikest lagunevat maja kõssitamas. Meenutame hetkeks ühte vana unustatusehõlma vajuvat lugu: talukoht mäe jalamil kuulub eestlasele ja mitte juhuslikult, sest piiritagused alad kuulusid kunagi Rõuge kihelkonda ning läksid lõunanaabrite valdusse pärast Vabadussõda. Miks nii läks ja kas ka kaunis Korneti linnamägi võis olla kunagi võrukate jagu, sellele saab vastuse retkel kohalike eestlaste ja ajaloolaste juttu kuulates. Kui Läti Aluksne kõrgustiku pinnal veedame retkel pea pool päeva, siis Meremäele Irboska lavamaad üle Vene piiri kiikama jõuame korraks vaid kolmandal päeval. Ent siiski jõuame veenduda, et Haanja kõrgustik ei lõpe piiri- tulbaga, taamal jätkuvad vaated kuplitele. Uurime ka, mis on Eston Kohveri röövimispaigaga juhtunud.

Kui palju on piiri puhastatud võsast ning mida seal veel ette võetakse? Kas piiri ehitamine mõjutab ka loomade

liikumist? Piiride teemasid käsitleme ka laagriõhtutel. On paras aeg kuulata, kuidas vana kult tuli üle Läti piiri Eestisse.

Rohelises telgis räägime, kuidas sigade Aafrika katk mullu sügiskuul Haanja kõrgustiku lähedal Lätist üle piiri Eestisse tungis. Jahimehi, veterinaare, kodusigade kasvatajaid ja loodusemehi mõlemalt poolt piiri kukalt kratsima panev ühine murelaps, Läti ja Eesti aasta loom 2015 – mets siga, koondab jutu sigade arvukuse põhjustele ning katku leviku tagajärgedele.

Ööbikuoru Rohelises telgis ei unusta me ka tänavust aasta lindu viud, õpetades soovijaid röövlindu - uurijate abiga erinevatel päevakullidel kenasti vahet tegema. Ja ehk saab aasta lindu ka näha retke linnulaulu õpikäikudel või taimetundmise jalutuskäikudel, kes teab. Kui kellelgi on veel pärast õpimatku jaksu rohkemaks, saab

Rohelise telgi õpitoas annipaelu ning taaskasutatud materjalidest praktilisi kotte valmistada. Kohtumiseni retkel!

Keskkonnaprogrammi toetab Keskkonnainvesteeringute Keskus.